

6

Visserij

Auteurs

Hans Polet ¹
Els Torreele ¹
Hans Pirlet ²

Met medewerking van het Departement Landbouw en Visserij
(Barbara Roegiers, Dirk Van Gijseghe, Jan Hostens, Jonathan
Platteau en Tom Van Bogaert)

Lectoren

**Technische Werkcommissie Visserij van de
Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij**

¹ Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO)

² Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)

Te citeren als:

Polet, H., Torreele, E., Pirlet, H., 2013. Visserij. In: Lescauwat, A.K., Pirlet, H., Verleye, T., Mees, J., Herman, R. (Eds.), Compendium voor Kust en Zee 2013: Een geïntegreerd kennisdocument over de socio-economische, ecologische en institutionele aspecten van de kust en zee in Vlaanderen en België. Oostende, Belgium, p. 161-174.

In 2011 werd wereldwijd 90,4 miljoen ton vis gevangen waarvan 78,9 miljoen ton zeevis (*State of World Fisheries and Aquaculture, FAO 2012* ²¹⁶⁸⁸⁶). De vloot van de Europese Unie zorgt voor 6% van de globale visproductie waarbij Denemarken, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Spanje instaan voor ongeveer de helft van de vangsten. De Belgische visserij is een kleinere speler op het Europese toneel. In 2009 bedroeg de vangst van de Belgische vissers 0,43% van het Europese totaal (*Facts and figures on the Common Fisheries Policy, 2012* ²²⁵³⁵⁷). De Belgische vissersvloot was in 2011 goed voor 0,1% van de totale Europese vloot met een tonnage en motorvermogen die respectievelijk 0,9 en 0,8% van het Europese totaal vormden (*Facts and figures on the Common Fisheries Policy, 2012* ²²⁵³⁵⁷).

6.1 Beleidscontext

De Europese visserij-inspanningen worden in de eerste plaats bepaald door het *Gemeenschappelijk Visserijbeleid* (GVB - CFP) (*Verordening 2371/2002*) dat voorgesteld wordt door het Directoraat-Generaal Maritieme Zaken en Visserij (DG MARE) van de Europese Commissie (EC) (meer informatie: *handleiding voor het GVB, 2009* ¹⁴⁰⁵⁰⁸, *overzicht Europese wetgeving met betrekking tot GVB*) aan de Raad van ministers en het Europese parlement. Het GVB kadert binnen de duurzame ontwikkeling zoals vastgelegd in de strategie van de Europese Unie voor duurzame ontwikkeling (COM (2001) 264) en *de Wereldtop voor Duurzame Ontwikkeling in Johannesburg (2002)* ²¹⁴⁷⁶³ (zie *Duurzaam gebruik*). Een belangrijke institutionele ontwikkeling binnen het GVB betreft de oprichting van regionale adviesraden (RAR's – RACs) met een vertegenwoordiging van twee derde belanghebbenden uit de visserijsector en één derde andere belanghebbenden (zie *besluit 2004/585/EG*) (*website DG MARE, handleiding voor het GVB, 2009* ¹⁴⁰⁵⁰⁸). In aanloop naar de herziening van het GVB (groenboek hervorming GVB (COM (2009) 163)) werd een raadpleging over de hervorming georganiseerd (*SEC (2010) 428, COM (2011) 417*) die mee vorm gaf aan de hervormingsvoorstellen die ter goedkeuring door de Raad van visserijministers en Parlement voorliggen. Bij het opstellen van het Europese beleid inzake visserij wordt een beroep gedaan op wetenschappelijk advies vanuit een aantal nationale diensten en internationale instanties zoals het Wetenschappelijk, Technisch en Economisch Comité voor de Visserij (WTECV) van de EC en de Internationale Raad voor het Onderzoek van de Zee (IROZ – International Council for the Exploration of the Sea (ICES)) (*Adriansens 2009* ²⁰²⁰⁰⁹, *handleiding voor het GVB, 2009* ¹⁴⁰⁵⁰⁸) (zie *Duurzaam gebruik*).

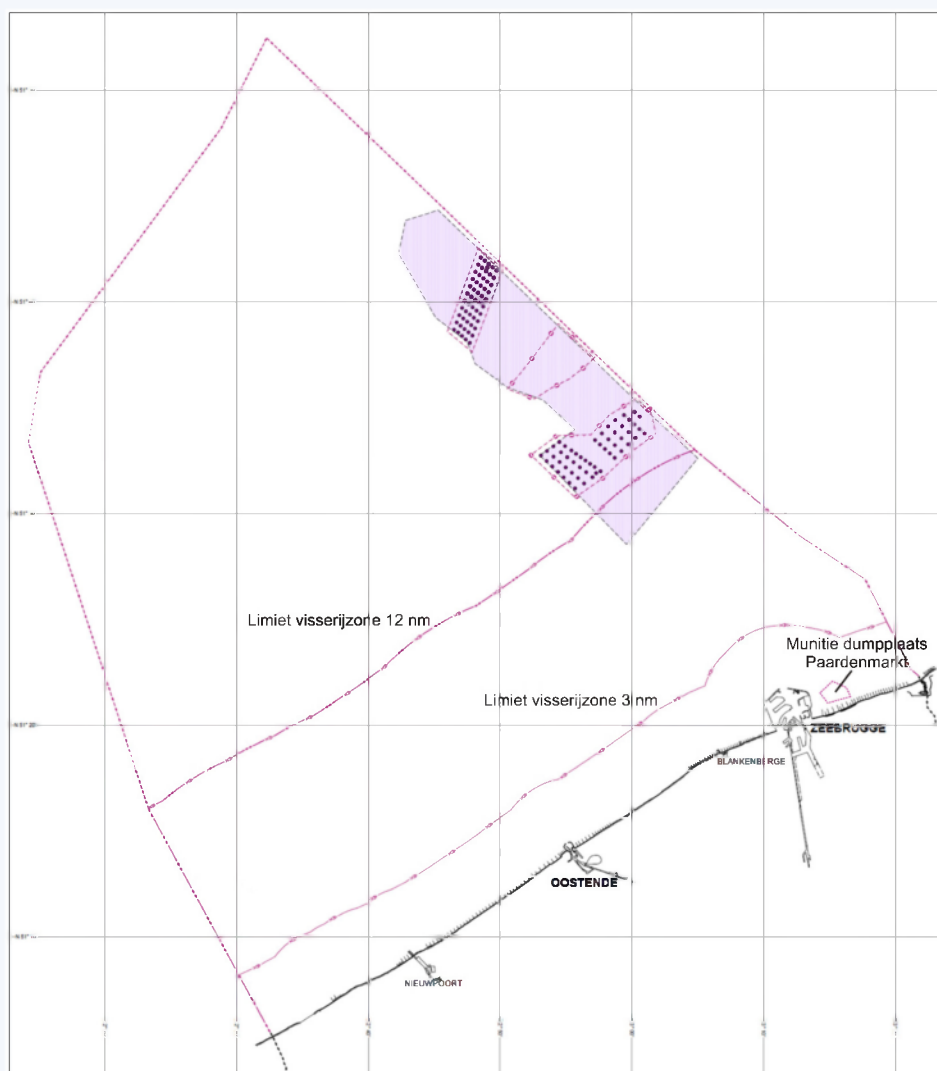
Vlaanderen heeft de exclusieve bevoegdheid over zeevisserij. De regelgeving voor de sportvisserij komt aan bod in het *KB van 14 augustus 1989* en het *MB van 21 december 2012*. Voor de commerciële visserij wordt het beleid uitgestippeld door het Vlaams ministerie voor Landbouw en Visserij (*beleidsnota landbouw, visserij en plattelandsbeleid 2009-2014* ²¹⁴⁷⁷⁸). Het *Departement Landbouw en Visserij* zorgt in de eerste plaats voor de beleidsvoorbereiding op Europees en op Vlaams niveau. Binnen dit departement heeft de *Afdeling Landbouw- en Visserijbeleid* een ruimere opdracht omdat ze niet alleen instaat voor de vertaling van het Europese beleid, het formuleren van beleidsvoorstellen en ontwerpen van regelgeving, maar tevens voor de uitvoering van het visserijbeleid. Dit vertaalt zich in de uitvoering van het Europees (Europees Visserijfonds, EVF) en Vlaams (Financieringsinstrument voor de Vlaamse Visserij- en aquacultuursector, FIVA) ondersteuningsbeleid voor investeringen en acties ten gunste van de visserij. In het kader van het *Operationeel Programma in uitvoering van het Nationaal Strategisch Plan voor de Belgische visserijsector 2007-2013* ¹⁹⁶¹³⁶ is daartoe een beheersautoriteit opgericht. Uitvoering houdt ook in: controle activiteiten, data verzameling en publicatie van deze verzamelde gegevens in jaarlijkse overzichten. De *Dienst Zeevisserij* is een onderdeel van de afdeling en staat in voor de coördinatie, uitvoering en controle van het visserijbeleid.

Daarnaast wordt het beleid ondersteund door het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (*ILVO*) en het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (*VLAM*). De Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (*SALV*) adviseert de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement over het beleid en de ontwerpen van regelgeving met betrekking tot alle economische, ecologische, sociale en maatschappelijke aspecten van het (landbouw- en) visserijbeleid. Het advies wordt voorbereid door de Technische Werkcommissie Visserij van de SALV. De Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen (*Minaraad*) verleent eveneens advies bij een aantal visserij-gerelateerde dossiers. De *rederscentrale* wordt erkend als de producentenorganisatie in de sector visserijproducten en als beroepsvereniging ter vertegenwoordiging van de werkgevers. Verder heeft de Stichting Duurzame Visserijontwikkeling (*SDVO*) tot doel de belangen van de Belgische zeevisserijcluster te behartigen, te begeleiden en te steunen in alle domeinen die bijdragen tot de duurzaamheid van de visserij. Zowel de Rederscentrale als SDVO zijn vertegenwoordigd in de regionale adviesraden (RARs) die relevant zijn voor de Belgische visserij. De beleidscontext waarin de Belgische visserijsector opereert, wordt verder uitvoerig geschetst in *Vanderperren & Polet (2009)* ²⁰³²³⁴ (CLIMAR project *fase 1* en *fase 2* BELSPO), het *Nationaal Strategisch Plan voor de Belgische visserijsector 2007-2013* ¹⁹⁶¹³⁵, het *Operationeel Programma in uitvoering van het Nationaal Strategisch Plan voor de Belgische visserijsector 2007-2013* ¹⁹⁶¹³⁶ en het *Visserijrapport (VIRA) (2012)* ²²⁴⁹⁵⁷. Een uitgebreid overzicht van de wetgeving met betrekking tot de visserij wordt gegeven in de *kustcodex thema visserij*.

6.2 Ruimtegebruik

Het GVB is van kracht in de Belgische visserijzone (*wet van 10 oktober 1978*) waarvan de grenzen overeenkomen met de Exclusief Economische Zone (EEZ, *wet van 22 april 1999*). In deze zone valt het uitoefenen van de visserijactiviteit onder de rechtsmacht van België (visserij is echter een Vlaamse bevoegdheid, zie hierboven), evenwel rekening houdend met de rechten voor buitenlandse vaartuigen die voortvloeien uit het GVB en de toepasselijke internationale reglementering (*Maes et al. 2004*⁷⁰⁹³⁶ (*MARE-DASM project BELSPO*)). De Belgische visserijzone geeft bijgevolg ongelimiteerde toegang aan alle EU lidstaten, met uitzondering van Spanje, Portugal en Finland die slechts mogen vissen op ongelimiteerde en niet-gequoteerde vissoorten (*Douvere & Maes 2005*⁷⁸²⁹⁶, *GAUFRE project BELSPO*).

AFBAKENING VAN DE VISSERIJZONES EN DE LOCATIES DIE VERBODEN ZIJN VOOR VISSERIJACTIVITEITEN IN HET BNZ



Figuur 1. De afbakening van de visserijzones en de locaties die verboden zijn voor visserijactiviteiten in het BNZ (Bron: *Continental Plat & Vlaamse Hydrografie 2013*²²⁷⁵²¹).

In de territoriale wateren (de zone vanaf de gemiddelde laagwaterlijn tot 12 nautische mijl (nm)¹) wordt de visserij geregeld door de nationale wetgeving (*wet 19 augustus 1891*). Deze bepaalt dat vissersschepen tussen 0 en 12 nm geen vermogen mogen hebben boven 221 kW en tussen de 0 en 3 nm moeten de schepen onder 70 GT blijven (mogelijke uitbreiding van deze zone tot 4,5 nm in het kader van het marien ruimtelijk plan, zie verder). In de territoriale wateren wordt de visserij exclusief voorbehouden aan Belgische vissers, al zijn er onder bepaalde voorwaarden eveneens Franse en Nederlandse vissers toegelaten op basis van multilaterale overeenkomsten (*Douvere & Maes 2005*⁷⁸²⁹⁶, *GAUFRE project BELSPO*):

- Het verdrag tot instelling van de Benelux Economische Unie (1958) geeft Nederlandse vissers ongelimiteerde rechten voor het vissen in de Belgische territoriale zone;
- De Belgisch-Franse overeenkomst over de visvangst op ijle haring (haring geschikt voor marinades, gevangen tussen december en april) en sprat in de Franse en Belgische territoriale wateren (1975) geeft Franse vissersschepen, onder bepaalde voorwaarden, toelating tot het vangen van sprat en haring in de zone tussen 3 en 12 nm vanaf de basislijn.

De visserijactiviteiten zijn verboden ter hoogte van de Paardenmarktsite waar oorlogsmunitie opgeslagen ligt (*Maes et al. 2000*¹⁸⁶¹⁹). Daarnaast stelde het KB van 11 april 2012 een verbod in voor reguliere scheepvaart (en dus *de facto* visserij) in een veiligheidszone van 500 m rond de windmolenparken. Het samengaan tussen de windmolenparken op zee en passieve visserij en maricultuur werd uitvoerig onderzocht in het kader van het MARIPAS-project (*Verhaeghe et al. 2011*²⁰⁶¹⁸⁶).

In het *Ontwerp van koninklijk besluit tot vaststelling van het marien ruimtelijk plan (2013)*²²⁷⁵²⁷, zoals voorgesteld door de Minister bevoegd voor de Noordzee, worden maatregelen voorzien in 4 zones in het habitatrichtlijngebied 'Vlaamse Banken' om alternatieve, duurzame visserij te stimuleren (zie ook thema **Natuur en milieu**). Verder wordt de visserij binnen de zone van 4,5 zeemijlen van de kust verboden voor de vissersvaartuigen met een brutotonnenmaat van meer dan 70 GT (zie Belgische vissersvloot).

Verder zijn de Belgische vissers ook actief buiten de Belgische zeegebieden in de Zuidelijke en Centrale Noordzee maar ook in de Westelijke wateren. In het kader van het GVB en door multilaterale overeenkomsten hebben Belgische vissersvaartuigen toegang gekregen tot de kustwateren van een aantal andere Europese lidstaten (*Visserijrapport (VIRA) 2012*²²⁴⁹⁵⁷). Daarnaast beschikken Belgische vissers eveneens over beperkte quota in Noorse wateren en in een aantal IROZ-gebieden. Een gedetailleerde lijst van deze zeegebieden wordt gegeven in het *Visserijrapport (VIRA) (2012)*²²⁴⁹⁵⁷. Een kaart met de historische visgronden (1929-1999) kan teruggevonden worden op de website '*Een Eeuw Zeevisserij in België*' van het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ).

6.3 Maatschappelijk belang

6.3.1 Tewerkstelling

De tewerkstelling binnen de visserijsector kent een daling die kadert binnen de crisis waarmee de visserijsector te kampen heeft (zie **Duurzaam gebruik**). De visserijsector in België telde in 2012 439 erkende zeevissers. Daarenboven werkten ongeveer nog eens 1.040 mensen in de visverwerkende industrie en 5.000 personen in aanverwante sectoren (*Visserijrapport (VIRA) 2012*²²⁴⁹⁵⁷). Eén van de belangrijke uitdagingen hierbij blijft het verhogen van de aantrekkelijkheid van de sector, vooral bij jongeren. Er worden inspanningen geleverd om de instroom van jongeren in de sector te verbeteren door bijvoorbeeld het *Fonds voor Scheepsjongeren (SALV advies 23 maart 2012)*²²⁶⁵⁴² en het *advies van 20 maart 2013*²²⁶⁵⁴¹.

6.3.2 Belgische vissersvloot

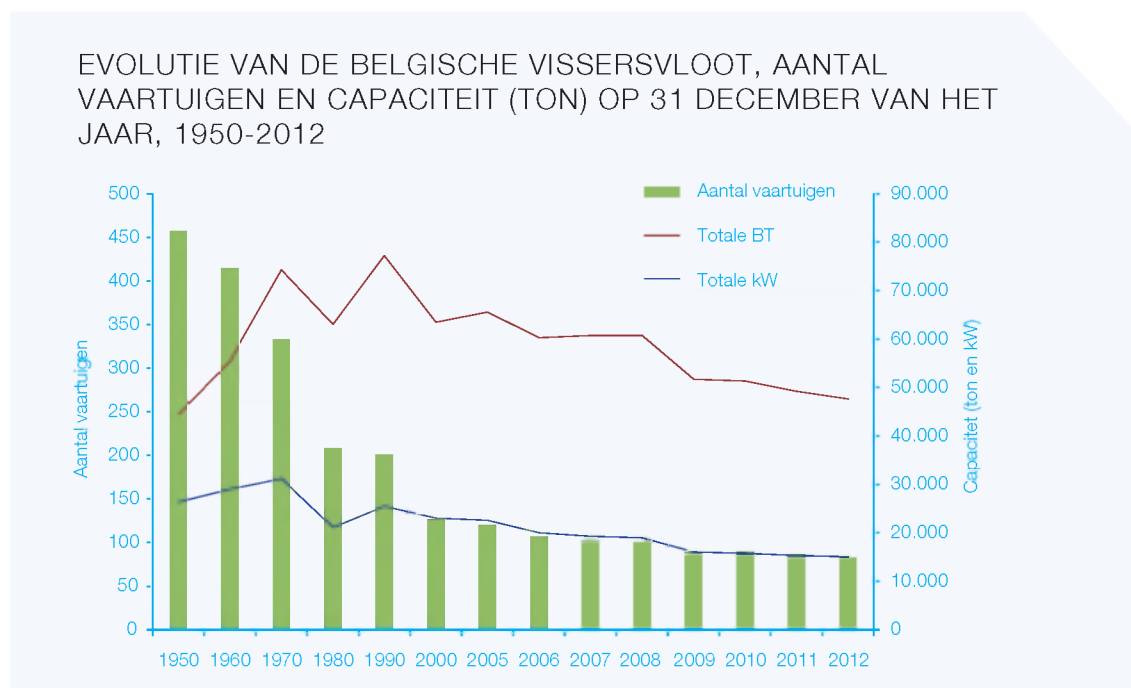
Op basis van het *MB van 16 december 2005* wordt de vissersvloot onderverdeeld in 3 segmenten:

- Een groot vlootsegment (GVS): alle vissersvaartuigen met een motorvermogen van meer dan 221 kW en gelijk aan of minder dan 1.200 kW;
- Een klein vlootsegment (KVS): alle vissersvaartuigen die een motorvermogen hebben van 221 kW of minder, met uitsluiting van het kustvisserssegment;
- Een kustvisserssegment: alle vissersvaartuigen die een motorvermogen hebben van 221 kW of minder, een

¹ 1 nautische mijl = 1.852 meter

tonnenmaat van hoogstens 70 GT en die zeereizen ondernemen van hoogstens 48 uur waarvan het begin en einde in een Belgische haven is. De aansluiting bij het kustvisserssegment gebeurt op vrijwillige basis.

De Belgische zeevisserijvloot bestond in 2011 uit 88 schepen met een totaal vermogen van 44.025 kW en een bruto tonnage van 15.733 GT (*officiële lijst van de Belgische vissersvaartuigen 2013* ²²⁵³⁸⁸). De laatste 50 jaar is er een sterke daling in het aantal vissersschepen opgetreden (zie figuur 2). Deze trend heeft zich versneld doorgezet door de toename in olieprijsen wat een effect heeft op de rentabiliteit van de visserijvloot. Begin jaren 50 waren er nog meer dan 450 vissersvaartuigen waarna een grote vlootuitdunning volgde in de jaren 70. De daling van het aantal vissersschepen wordt sinds 2009 voornamelijk bepaald door de tijdelijke toekenning van slooppremies waarmee de Vlaamse overheid in navolging van het EU beleid (*Verordening 744/2008*) de rentabiliteitsproblemen van de Belgische vissersvloot aanpakte (zie *MB van 2 juni 2009, Duurzaam gebruik*) (zie vlootaanpassingsregeling in het *Visserijrapport (VIRA) (2012)* ²²⁴⁹⁵⁷). Het totale motorvermogen kende echter geen vergelijkbare afname. Dit is te wijten aan de tendens naar grotere vaartuigen met samenvoegingen van motorvermogens (*Operationeel Programma in uitvoering van het Nationaal Strategisch Plan voor de Belgische visserijsector 2007-2013* ¹⁹⁶¹³⁶). De dynamiek van de Belgische vissersvloot met wijzigende eigenaars, immatriculatie nummers, aanleghavens en technologische uitrusting is doorzoekbaar in een databank op de website 'Een Eeuw Zeevisserij in België' van het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) en een overzichtsartikel (*Lescrauwaet et al. 2013* ²¹⁸⁴⁹⁷).



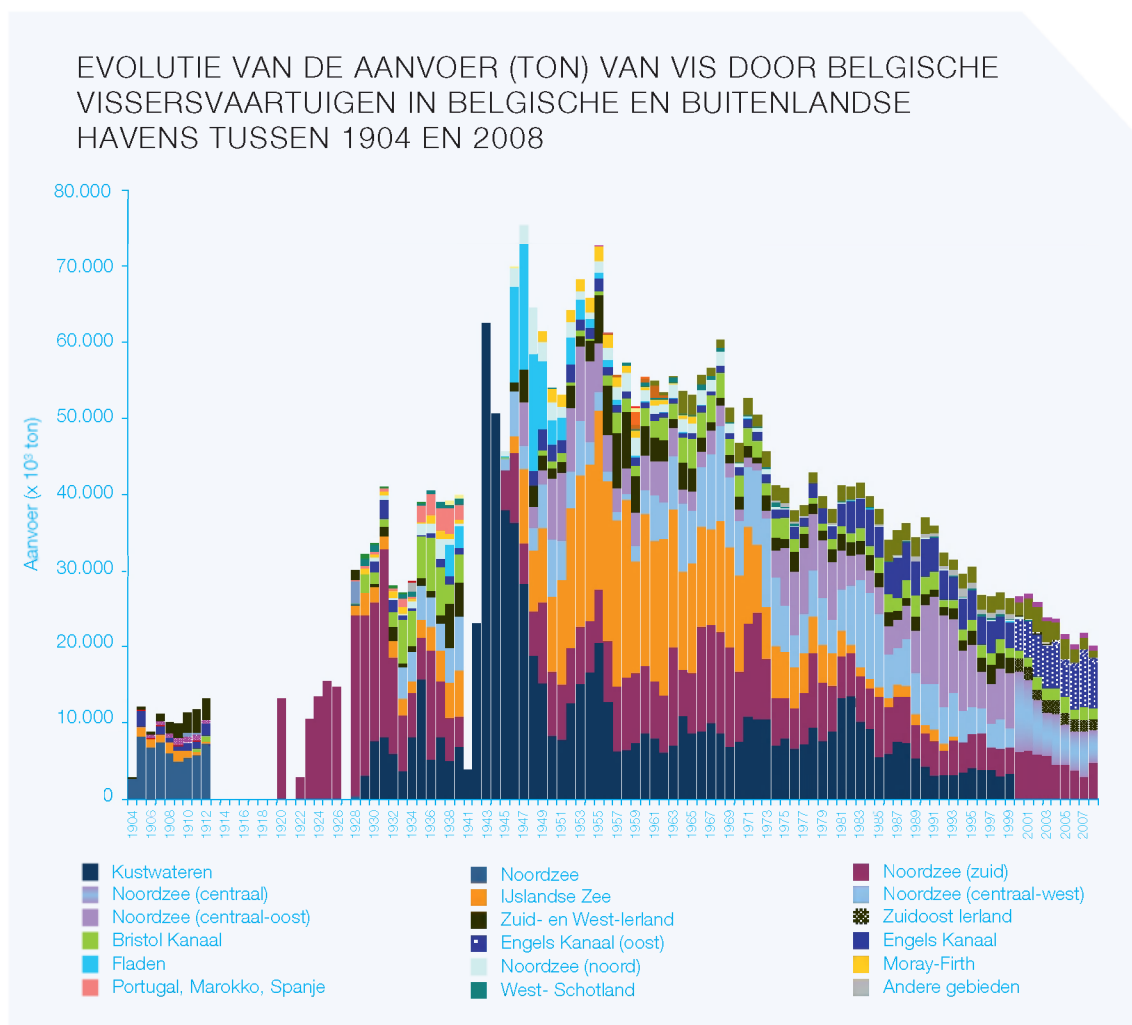
Figuur 2. Evolutie van de Belgische vissersvloot, aantal vaartuigen en capaciteit (ton) op 31 december van het jaar, 1950-2012 (*Visserijrapport (VIRA) 2012* ²²⁴⁹⁵⁷).

Een andere belangrijke uitdaging voor de sectorontwikkeling is de ouderdom van de Belgische vloot, waarbij de gemiddelde leeftijd opgelopen is tot 24 jaar (*Visserijrapport (VIRA) 2012* ²²⁴⁹⁵⁷). Deze veroudering is vooral uitgesproken in het klein vlootsegment met cascoleeftijden die kunnen oplopen tot 40-50 jaar. De visserij-inspanning, aanvoer en besomming per vlootsegment is terug te vinden in *Tessens & Velghe (2012)* ²¹⁷⁷⁵¹. In het *Visserijrapport (VIRA) (2012)* ²²⁴⁹⁵⁷ komen eveneens de rentabiliteit, loonkosten, brandstofprijzen, etc. van de vissersvloot aan bod.

6.3.3 Aanvoer en besomming

De aanvoer van vis door Belgische vissersvaartuigen wordt bijgehouden tussen 1929 en 1999 per soort en per visgrond op de website 'Een Eeuw Zeevisserij in België' van het VLIZ (figuur 3). Deze aanvoer kende een piek na de Tweede Wereldoorlog toen meer dan 70.000 ton vis per jaar werd aangeland in de Belgische havens. Sindsdien daalde de aanvoer nagenoeg constant tot ongeveer 20.000 ton in de laatste jaren (*Tessens & Velghe 2012* ²¹⁷⁷⁵¹). Deze

evolutie in de aanvoer is in belangrijke mate te verklaren door een wijziging in het vangstassortiment (*Visserijrapport (VIRA) 2012* ²²⁴⁹⁵⁷), maar ook de brandstofcrisis, de afname van de visbestanden, de afname van de vissersvloot, de quotabeperkingen en de beperking van de visserij-inspanning spelen een rol (zie Duurzaam gebruik). In 2011 bedroeg de aanvoer 20.138 ton waarvan 16.905 ton werd aangeland in Belgische havens en 3.233 ton in vreemde havens. De haven van Zeebrugge staat in 2011 in voor 66,7% van de aanvoer in Belgische havens, Oostende voor 31,2% en Nieuwpoort voor 2,1%. Qua aanvoervolume blijven schol, tong en rog de belangrijkste soorten in 2011 (*Tessens & Velghe 2012* ²¹⁷⁷⁵¹).



Figuur 3. Evolutie van de aanvoer (ton) van vis door Belgische vissersvaartuigen in Belgische en buitenlandse havens tussen 1904 en 2008, naar visgrond van aanvoer (*Een Eeuw Zeevisserij in België*, VLIZ).

De besomming of omzet is de opbrengst van de gevangen en in de openbare afslag verkochte visserijproducten (verhandelde + niet-verhandelde waarde). De totale besomming van vis door Belgische vissersvaartuigen steeg nagenoeg constant na de Tweede Wereldoorlog van ongeveer 80 miljoen euro (geïndexeerde waarde ten opzichte van basisjaar 2007) tot pieken van ongeveer 130 miljoen euro op het einde van de jaren 80 en begin jaren 90 (website '*Een Eeuw Zeevisserij in België*', VLIZ). Nadien volgde een daling tot 2009 met 68,367 miljoen euro, gevolgd door een stijging tot 79,437 miljoen euro in 2011. Tong bleef met 47% van de besomming de belangrijkste vissoort voor de Belgische visserij in 2011 (*Tessens & Velghe 2012* ²¹⁷⁷⁵¹). De besomming van de individuele soorten wordt voor de periode tussen 1929 en 1999 bijgehouden op de website '*Een Eeuw Zeevisserij in België*' van het VLIZ. Voor de meer recente jaren kan de besomming per soort teruggevonden worden in *Tessens & Velghe (2012)* ²¹⁷⁷⁵¹.

6.3.4 Handel en consumptie van visproducten

In België zijn drie visveilingen actief: Zeebrugge, Oostende en Nieuwpoort waarbij Zeebrugge en Oostende samen ondergebracht zijn onder de 'Vlaamse Visveiling'. De gemiddelde prijzen van vis, gevangen door Belgische vissersvaartuigen, stegen na de Tweede Wereldoorlog nagenoeg onafgebroken tot een piek van 4,48 euro per kg in 2006. Na 2006 volgde een daling tot 3,66 euro per kg in 2009, gevolgd door een stijging tot 4,09 euro per kg in 2011 (*Tessens & Velghe 2012*²¹⁷⁷⁵¹).

Uit cijfers van GfK Panel Services Benelux voor VLAM blijkt dat de Belg in 2011 per capita 10,2 kg vis, week- en schaaldieren kocht voor een bedrag van 106,5 euro. De zelfvoorzieningsgraad voor vis, week- en schaaldieren in België en Luxemburg van zowel de visserij als de aquacultuur bedroeg 14,6% in 2008 (Bron: VLAM). In 2011 liep de invoerwaarde van visproducten op tot 1,67 miljard euro (45% van buiten de EU), de uitvoer klokte af op 928 miljoen euro (98% gaat naar lidstaten EU) (*Visserijrapport (VIRA) 2012*²²⁴⁹⁵⁷).

6.3.5 Visserijgemeenschappen

De sociale dimensie van de visserijsector (opleiding, tewerkstelling, welzijn, veiligheid, etc.) komt in detail aan bod in het *Visserijrapport (VIRA) (2012)*²²⁴⁹⁵⁷. De invloed van het GVB op de sociale en economische aspecten van visserijgemeenschappen werd bestudeerd in een Europese studie: '*Regional social and economic impacts of change in fisheries-dependent communities 2011*²²⁵⁵⁹⁸' met een casestudy in Oostende (*Assessment of the status, development and diversification of fisheries-dependent communities. Oostende Case Study Report 2010*²²⁵⁵⁹⁹). Het *GiFS project* onderzoekt het socio-economische en culturele belang van de kustvisserij voor de kustgemeenschappen. In het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO) wil de *WISEO-groep*²²⁶⁵⁴⁶ kennis samenbrengen rond Techniek, Ecosysteem en Maatschappij in geïntegreerd en doelgericht sociaalwetenschappelijk onderzoek, dat tegemoet komt aan de noden van ILVO-Visserij, de visserijsector en het beleid. De onderzoeksthema's betreffen ondermeer bedrijfseconomisch onderzoek, ketenonderzoek, onderzoek naar de sector in een internationale marktomgeving en onderzoek naar de impact van beleid op de competitiviteit van sector en omgeving.

6.4 Impact

De visserijactiviteiten hebben onmiskenbaar een effect op het (mariene) ecosysteem waarbij de precieze impact nog steeds voorwerp is van discussie. Naast het onttrekken van organismen uit de zee zorgen visserijtechnieken voor een zekere mate van bodemberoering. Verder hebben ook het energieverbruik van de vissersschepen en de afvalproductie een invloed op het milieu (*Visserijrapport (VIRA) 2012*²²⁴⁹⁵⁷). Een overzicht van de impact door visserijactiviteiten komt aan bod in *Polet & Depestele (2010)*²⁰⁴⁰⁶⁷ en de *Strategische Milieubeoordeling van het Nationaal Operationeel Plan voor de Belgische visserijsector, 2007 - 2013*¹³¹⁰⁹³. Hieronder wordt in meer detail ingegaan op een aantal van deze effecten.

6.4.1 Overbevissing² en illegale, ongemelde en ongereguleerde visserij

Een structureel gebrek aan evenwicht tussen de vangstcapaciteit en het biologische potentieel van de visbestanden heeft geleid tot de overbevissing van visbestanden die van belang zijn voor de Belgische visserijsector (onder meer kabeljauw) (*Operationeel Programma in uitvoering van het Nationaal Strategisch Plan voor de Belgische visserijsector 2007-2013*¹⁹⁶¹³⁶). Deze overbevissing kan leiden tot een gereduceerde voortplantingscapaciteit en uiteindelijk tot het ineenstorten van het visbestand. Bijgevolg kan visserij veranderingen in de structuur van de gemeenschappen en het voedselweb teweeg brengen die mogelijks onomkeerbaar zijn (*Pauly et al. 1998*³⁸⁹²⁶, *Polet et al. 2008*¹²⁷⁵⁵⁵, *OSPAR QSR 2010*¹⁹⁸⁸¹⁷). Het effect op de mariene biologische gemeenschappen wordt in de hand gewerkt door illegale, ongemelde en ongereguleerde (IOO - IUU) visserij (*handbook on IUU regulation, 2010*²²²³⁹⁰, *website Dienst Zeevisserij*, *website DG MARE*) en illegale praktijken zoals 'high-grading' waarbij niet-beoogde soorten (zogenaamde bijvangst) of economisch minder interessante soorten worden teruggegooid om de waarde van de vangst te maximaliseren (meer informatie: *Vandendriessche et al. 2008*¹²⁶⁷³², *handleiding voor het GVB, 2009*¹⁴⁰⁵⁰⁸).

2 In *Goethel et al. (2012)*²²⁶¹³³ wordt een historisch overzicht gegeven van de term overbevissing.

Sinds 2010 werd door het *IROZ* het principe van maximale duurzame opbrengst (MDO - MSY) ingevoerd om de toestand van de visbestanden te toetsen waarbij onder een gezonde MDO-toestand wordt verstaan dat de biomassaniveaus van de betrokken bestanden voldoende hoog zijn om de maximale duurzame opbrengst te verzekeren (*Visserijrapport (VIRA) 2012* ²²⁴⁹⁵⁷). Volgens *Moreau (2012)* ²²¹⁵²⁹ is er een positieve evolutie in het aantal commerciële visbestanden in de Noordzee dat binnen de MDO valt, al is dit nog niet het geval voor belangrijke soorten als tong en kabeljauw. In andere gebieden (bv. Bristol Kanaal, Keltische Zee, ICES gebieden VII f, g) vertonen de bestanden van tong en kabeljauw beterschap (*ICES adviezen*).

6.4.2 Impact van het vistuig

De impact van de visserijactiviteit op het ecosysteem en de biologische gemeenschappen hangt in sterke mate af van het gebruikte vistuig, al spelen ook factoren zoals de maaswijdte van de netten, het tijdstip en de plaats waar gevisd wordt, alsook de kennis van de schipper een belangrijke rol. Recent werd het Europese project *BENTHIS* opgestart om de impact van visserij op bentische ecosystemen in detail te bestuderen waarbij één casestudie zich richt op de Noordzee. In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de impact van de meest voorkomende types vistuig in de Belgische visserij. Hierbij dient vermeld te worden dat er de laatste jaren ook meer aan bordensleepnetvisserij wordt gedaan. Het huidige Belgisch onderzoek naar de impact van deze techniek is echter beperkt.

Tabel 1. Een overzicht van de impact van de meest voorkomende types vistuig in de Belgische visserij.

VISTUIG	IMPACT OP HET ECOSYSTEEM	LITERATUUR
Boomkorvisserij (gericht op vis en/of garnaal)	Bodemberoering en geassocieerd effect op benthos en habitat	<i>Lindeboom & De Groot 1998 (Impact II)</i> ⁶⁴¹² , <i>Operationeel Programma in uitvoering van het Nationaal Strategisch Plan voor de Belgische visserijsector 2007-2013</i> ¹⁹⁶¹³⁶ , <i>Houziaux et al. 2008</i> ¹⁴⁰⁷⁵⁶ (<i>Project BELSPO</i>), <i>Polet et al. 2008</i> ¹²⁷⁵⁵⁵ , <i>Rabaut et al. 2008</i> ¹¹⁷⁴⁵² , <i>Depestele et al. 2008</i> ¹²²⁶⁸⁷ , <i>Polet et al. 2010</i> ²⁰⁰⁴⁴⁴ , <i>Polet & Depestele 2010</i> ²⁰⁴⁰⁶⁷ , <i>Depestele et al. 2012</i> ²¹⁴³⁰³ (<i>WAKO-II project BELSPO</i>), <i>Van Lancker et al. 2012</i> ²¹³⁶⁸⁴ (<i>QUEST-4D project BELSPO</i>)
	Bijvangst en teruggooi	<i>Operationeel Programma in uitvoering van het Nationaal Strategisch Plan voor de Belgische visserijsector 2007-2013</i> ¹⁹⁶¹³⁶ , <i>Polet et al. 2008</i> ¹²⁷⁵⁵⁵ , <i>Depestele et al. 2008</i> ¹²²⁶⁸⁷ , <i>Vandendriessche et al. 2008</i> ¹²⁶⁷³² , <i>Polet et al. 2010</i> ²⁰⁰⁴⁴⁴ , <i>Polet & Depestele 2010</i> ²⁰⁴⁰⁶⁷ , <i>Depestele et al. 2011</i> ²⁰⁴⁰³¹ , <i>Depestele et al. 2012</i> ²¹¹⁴³⁰³ (<i>WAKO-II project BELSPO</i>), <i>Verschueren et al. 2012</i> ²²⁵³⁵⁵
	Verschuivingen in het voedingsgedrag van zeevogels door teruggooi	<i>Depestele et al. 2012</i> ²¹⁴³⁰³ (<i>WAKO-II project BELSPO</i>), <i>Sotillo et al. 2012</i> ²¹³²⁹³
	Verbruik van brandstoffen en grondstoffen	<i>Depestele et al. 2007</i> ¹²²⁷¹² , <i>Operationeel Programma in uitvoering van het Nationaal Strategisch Plan voor de Belgische visserijsector 2007-2013</i> ¹⁹⁶¹³⁶ , <i>Polet et al. 2008</i> ¹²⁷⁵⁵⁵ , <i>Polet et al. 2010</i> ²⁰⁰⁴⁴⁴ , <i>Polet & Depestele 2010</i> ²⁰⁴⁰⁶⁷
Warrelnetten (een type staande want visserij)	Bijvangst van zeevogels en zeezoogdieren	<i>Haelters & Kerckhof 2004</i> ⁶⁷⁵⁸⁶ , <i>Depestele et al. 2006</i> ¹⁰⁶⁴³⁰ , <i>Depestele et al. 2008</i> ¹²²⁶⁸⁷ , <i>Haelters & Camphuysen 2009</i> ¹³⁹⁸⁹⁰ , <i>Depestele et al. 2012</i> ²¹⁴³⁰³ (<i>WAKO-II project BELSPO</i>)
	Spookvissen	<i>Depestele et al. 2006</i> ¹⁰⁶⁴³⁰ , <i>Depestele et al. 2008</i> ¹²²⁶⁸⁷ , <i>Depestele et al. 2012</i> ²¹⁴³⁰³ (<i>WAKO-II project BELSPO</i>)
	Bijvangst en teruggooi	<i>Depestele et al. 2012</i> ²¹⁴³⁰³ (<i>WAKO-II project BELSPO</i>)

6.4.3 De impact op overige gebruikers

De ruimtelijke impact van visserijactiviteiten op andere gebruikers van de zee komt aan bod in het [GAUFRE project \(BELSPO\)](#). In [Maes et al. \(2004\)](#)⁷⁰⁹³⁶ (*MARE-DASM project BELSPO*) werd een knelpuntenanalyse van de beroepvisserij uitgevoerd. In het [Ontwerp van koninklijk besluit tot vaststelling van het marien ruimtelijk plan \(2013\)](#)²²⁷⁵²⁷, zoals voorgesteld door de Minister bevoegd voor de Noordzee, komt eveneens de compatibiliteit met andere gebruikers op het BNZ aan bod.

6.4.4 Recreatieve Visserij

In het BNZ bestaat de recreatieve visserij vooral uit zeehengelen (ongeveer 2.000 zeesport vissers in de Vlaamse Vereniging van Hengelsportverbonden) en garnaal- en platvisserij met kleine sleepnetten. Op het strand vindt passieve strandvisserij met vaste netten plaats en er zijn lijnvisserij actief op het strand, op pieren en strandhoofden ([Visserijrapport \(VIRA\) 2012](#)²²⁴⁹⁵⁷). Met uitzondering van de passieve visserij met vaste netten, is de sportvisserij in de Belgische wateren niet vergunningsplichtig en er is dan ook maar weinig bekend over de omvang van deze visserij ([Goffin et al. 2007](#)¹¹⁴²²⁵). Bovendien is de impact van de recreatieve visserij nog niet in detail bestudeerd. Volgens een schatting in een [pilotstudie in opdracht van de Dienst Zeevisserij \(ILVO, 2007\)](#)¹⁹⁰⁶⁶⁵ zijn de kabeljauwvangsten door de sportvisserij minstens van dezelfde grootteorde als de vangsten door de beroepvisserij. Ook de impact van de vloot recreatieve vissers die de boomkor (<3 m breed) als vistuig gebruiken om garnaal en platvissen te vangen, is voorsnog niet in kaart gebracht.

In Oostduinkerke zijn eveneens 12 garnaalvissers te paard en 2 kruwersverenigingen actief, die in de eerste plaats een folkloristische waarde hebben (zie <http://www.paardevissers.be/> en [Provincie West-Vlaanderen 2008](#)¹²⁶¹⁵⁰, zie thema Maritiem en kustgebonden erfgoed).

6.5 Duurzaam gebruik

6.5.1 Het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB)

De belangrijkste doelstelling van het *Gemeenschappelijk Visserijbeleid* (GVB - CFP) (*Verordening 2371/2002*) is een duurzame visserij waarbij een evenwicht gevonden wordt tussen de ecologische, economische en sociale aspecten zodat ook toekomstige generaties over vis kunnen beschikken. Om deze doelstelling te bereiken past de EU een aantal instandhoudingsmaatregelen toe die in 4 groepen kunnen ingedeeld worden ([Adriansens 2009](#)²⁰²⁰⁰⁹, [website DG MARE, handleiding voor het GVB, 2009](#)¹⁴⁰⁵⁰⁸):

- Europa bepaalt de **totale toegestane vangsthoeveelheden** (TTV – TAC) die in een bepaalde periode uit een specifiek bestand kunnen worden gevangen. Deze TTVs worden onder de vorm van quota doorvertaald naar de lidstaten. De Vlaamse quota worden bijgehouden op de [website van de Dienst Zeevisserij](#) (zie ook [Wintein & Brouckaert 2011](#)²²⁵³⁹², dat wordt opgesteld door de quotacommissie van de Rederscentrale). De quota kunnen door de lidstaten onderling geruild worden. Tijdens de *Wereldtop voor Duurzame Ontwikkeling in Johannesburg (2002)*²¹⁴⁷⁶³ heeft de internationale gemeenschap zich ertoe verbonden om ten laatste in 2015, waar mogelijk, over te gaan naar een nieuw beheersysteem op basis van de maximale duurzame opbrengst (MDO - MSY) voor de visbestanden ([Adriansens 2009](#)²⁰²⁰⁰⁹, [handleiding voor het GVB, 2009](#)¹⁴⁰⁵⁰⁸). Op dit moment kan de MDO voor bepaalde soorten zoals roggen nog niet worden berekend. *IROZ* moet voor Europa voor alle bestanden waarvoor geen beheersplan bestaat en geen MDO waarde voorhanden is, een kwantitatief advies geven op basis van alle beschikbare informatie. Hiervoor deelt *IROZ* de beschikbare wetenschappelijke informatie in volgens 6 categorieën om daarop adviesregels toe te passen (bron: www.ices.dk).
De huidige Belgische vloot is voornamelijk gericht op een typisch gemengde visserij waarbij zowel soorten die duurzaam bevist worden als soorten waarop niet gericht gevestigd wordt, gevangen worden. Om deze uitdaging het hoofd te bieden evolueert het visserijbeheer naar een ‘meersoorten-beheer’. Deze problematiek wordt behandeld in de *IROZ* werkgroep over gemengde visserij (*WGMIXFISH*). Anderzijds wordt steeds meer gewezen op de effecten van doorgedreven selectief vissen en gepleit voor een gebalanceerde visserij waarbij de vissen worden gevangen in overeenstemming met hun natuurlijk voorkomen ([Garcia et al. 2012](#)²¹³⁶¹²).
- Er worden **technische maatregelen** uitgevaardigd zoals minimummaaswijdten, selectief vistuig, gesloten gebieden, minimummaten voor de aanvoer van vis en een geleidelijke invoer van een verbod op teruggooi.
- De visserij-inspanning wordt beperkt door het aantal dagen dat vissersschepen op zee mogen vissen te limiteren.

Daarnaast wordt de inspanning geheroriënteerd door bepaalde zones (tijdelijk) te sluiten voor visserijactiviteiten. Zo werd de Ierse Zee in januari 2013, op advies van de quotacommissie, tijdelijk gesloten voor de Belgische vissersvloot (*MB 21 december 2012*).

- Er worden *vlootmaatregelen* ingesteld die het aantal en het type vaartuigen waarmee mag worden gevist bepalen en de referentieniveaus instellen. De efficiëntie van de EU-maatregelen om de overcapaciteit van de vissersvloot aan te pakken, wordt echter in vraag gesteld door een [studie van de Europese Rekenkamer \(2011\)](#)

225386

De EC streeft naar een langetermijnbeheer waarbij voor belangrijke commerciële vissoorten specifieke meerjarenplannen worden opgesteld. Daarnaast wordt door Europa eveneens het probleem van de teruggooi aangepakt ([handleiding voor het GVB, 2009](#)¹⁴⁰⁵⁰⁸). Een overzicht van alle Europese wetgeving met betrekking tot het GVB wordt gegeven op de [Eurlax website](#). De ecologische, economische, sociale en bestuurlijke impacten van het GVB werden onderzocht in een [Europese studie \(2010\)](#)²²⁵⁵⁹⁶.

Om de hierboven aangehaalde maatregelen mee te helpen financieren werd door Europa het Europees Visserijfonds (EVF) opgericht voor de periode 2007-2013 (*Verordening 1198/2006*) ([handleiding voor het GVB, 2009](#)¹⁴⁰⁵⁰⁸). Het fonds wordt gefinancierd door Europees geld en geld van de lidstaten (in dit geval Vlaanderen, Wallonië en lokale overheden). Een overzicht van de tussentijdse nationale evaluatierapporten van het EVF wordt gegeven in [Interim evaluation of the European Fisheries Fund \(2007-2013\)](#)²²⁵³⁸⁵.

De controle op de naleving van het gemeenschappelijk visserijbeleid wordt sinds 1 januari 2010 geregeld door *Verordening 1224/2009* en sluit aan bij *Verordening 1005/2008* om de IOO-visserij te voorkomen, tegen te gaan en te beëindigen. Hierbij kan onder meer de visserijactiviteiten van alle vissersvaartuigen, met uitzondering van de kleine ambachtelijke vaartuigen (<12 m), opgevolgd worden door middel van een satellietvolgsysteem (het zogenaamde 'Vessel Monitoring System'). Daarnaast moeten alle schepen uitgerust zijn met een elektronisch logboek, waarin de schippers de datum, de plaats en de grootte van de vangst, per soort aan boord moeten bijhouden ([Visserijrapport \(VIRA\) 2012](#)²²⁴⁹⁵⁷, [website DG MARE](#)). Om de samenwerking en de coördinatie tussen de lidstaten inzake controle en inspectie van de visserij te organiseren, werd in 2006 het Communautair Bureau voor Visserijcontrole (CBVC) te Vigo opgericht ([handleiding voor het GVB, 2009](#)¹⁴⁰⁵⁰⁸).

6.5.2 De hervorming van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB)

De EC heeft hervormingsvoorstellen uitgewerkt, die voor een radicale ommekeer moeten zorgen in het visserijbeleid na 2013 (zie groenboek hervorming GVB (*COM (2009) 163*) voorafgaand aan de hervormingsvoorstellen, raadpleging hervorming GVB (*SEC (2010) 428*, *COM (2011) 417*). Een aantal elementen die in deze hervormingsvoorstellen opgenomen zijn, betreffen onder meer een aanlandingsverplichting (verbod op de teruggooi), het bereiken van een maximale duurzame opbrengst (MDO - MSY) voor de visbestanden tegen 2015, de invoering van overdraagbare visserijconcessies (keuze van invoering ligt bij de lidstaten) en de focus op regionaal beheer ([Visserijrapport \(VIRA\) 2012](#)²²⁴⁹⁵⁷, [website DG MARE](#)). De voorziene ecologische, economische, sociale en bestuurlijke impacten van deze hervorming werden onderzocht in de volgende [Europese studie \(2010\)](#)²²⁵⁵⁹⁷.

6.5.3 De Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRMS - MSFD)

Naast het GVB biedt de *KRMS (2008/56/EG)* eveneens een kader om de impact van de visserij op het mariene milieu te beperken of te vermijden. Zo worden een aantal descriptoren vastgelegd om de goede milieutoestand te definiëren die specifiek of indirect betrekking hebben op de visserij:

- Populaties van alle commercieel geëxploiteerde soorten vis en schaal- en schelpdieren blijven binnen veilige biologische grenzen, en vertonen qua leeftijd een opbouw en omvang die kenmerkend is voor een gezond bestand (meer informatie: [Piet et al. 2010](#)²⁰²⁴⁸²);
- Alle elementen van de mariene voedselketens, voor zover deze bekend zijn, komen voor in normale dichtheden en diversiteit en op niveaus die de dichtheid van de soorten op lange termijn en het behoud van hun volledige voortplantingsvermogen garanderen (meer informatie: [Rogers et al. 2010](#)²⁰²⁴⁸³);
- Integriteit van de zeebodem is zodanig dat de structuur en de functies van de ecosystemen gewaarborgd zijn en dat met name bentische ecosystemen niet onevenredig worden aangetast (meer informatie: [Rice et al. 2010](#)²⁰²⁴⁹⁰);

- Vervuilde stoffen in vis en andere visserijproducten voor menselijke consumptie overschrijden niet de grenzen die door communautaire wetgeving of andere relevante normen zijn vastgesteld (meer informatie: [Swartenbroux et al. 2010](#) ¹⁹⁹⁵⁵³).

Verder werden de fysieke beschadiging van de bodem door visserijactiviteiten en de selectieve onttrekking van soorten, met inbegrip van incidentele bijvangsten, opgenomen in de lijst van belastende en beïnvloedende factoren. Daarnaast wordt de noodzaak voor een monitoringsprogramma voor de chemische verontreiniging van commerciële vissoorten beklemtoond.

De implementatie van de *KRMS* in Belgische wetgeving wordt voorzien door het *KB van 23 juni 2010*. De uitwerking van de milieudoelen en indicatoren per descriptor voor het BNZ wordt gegeven in [de Omschrijving van de Goede Milieutoestand & vaststelling van Milieudoelen voor de Belgische mariene wateren \(2012\)](#) ²²⁰²³². Op basis hiervan wordt een monitoringsprogramma opgesteld (2014) dat het mogelijk moet maken de evolutie van de gezondheidstoestand van het milieu te meten en te evalueren in het kader van de zesjaarlijkse rapportage (zie thema *Natuur en milieu*).

6.5.4 Datacollectie in Europa en België

Om het GVB te onderbouwen is gedegen onderzoek en wetenschappelijke informatie onontbeerlijk. Het visserijonderzoek wordt op Europees niveau geregeld door gedetailleerde richtlijnen ([Data Collection Framework, DCF](#)) die stipuleren welke informatie de Lidstaten moeten verzamelen. De huidige regelgeving loopt tot eind 2013 en in 2014 wordt de DCF vervangen door de Data Collection Multi Annual Programme (DCMAP) welke aansluit bij het nieuwe GVB. De DCMAP is een 7-jarig programma waarin meerdere activiteiten die in de lidstaten worden uitgevoerd, zoals controle, data verzameling, studies, etc. worden gecombineerd. De financiering van de nieuwe DCMAP valt onder het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV). Dit nieuwe fonds komt in de plaats van het bestaande Europese Visserijfonds (EVF) en van een aantal andere instrumenten. De advisering van het GVB op basis van de wetenschappelijke informatie gebeurt via verschillende instanties (meer informatie: [handleiding voor het GVB, 2009](#) ¹⁴⁰⁵⁰⁸):

- De Internationale Raad voor het Onderzoek van de Zee ([IROZ](#)) geeft biologische adviezen voor het beheer van de visserij in Europa door middel van internationale samenwerking van visserijbiologen. De conclusies van de werkgroepen binnen IROZ die aan visbestandevaluatie werken, worden verwerkt in de beraadslagingen van het Adviescomité (ACOM).
- Het Wetenschappelijk, Technisch en Economisch Comité voor de Visserij (WTECV) is het reguliere adviesorgaan van de EC met betrekking tot de visserij. Dit orgaan werd opgericht in 1993 (93/619/EG) en hernieuwd in 2005 (2005/629/EG) en bestaat uit een groep onafhankelijke wetenschappers, opgericht om de EC over alle aspecten van het visserijbeleid te adviseren.

In België staat de onderzoeksgroep visserijbiologie van [ILVO](#) in voor het verlenen van advies betreffende de toestand en het beheer van de Belgische en de Europese visserij. Verder ondersteunt deze onderzoeksgroep het onderzoek naar visserijbiologie, bestandsevaluatiemethoden, de dynamiek van mariene ecosystemen en de mogelijke gevolgen van het visserijbeheer op de bestanden en de visserij *in se*. Om deze algemene doelstellingen te realiseren, worden de onderzoeksactiviteiten vooral gericht op het verzamelen van gegevens betreffende de omvang van visbestanden en het exploitatie patroon van de commercieel belangrijke soorten. Hieruit vloeien wetenschappelijke adviezen voort, ter ondersteuning van de ontwikkeling en de uitvoering van het GVB.

Een aantal belangrijke uitdagingen zijn: de evolutie van een 'single-species' benadering naar een 'multi-species' en visserijgerichte benadering in het kader van de ecosysteembenadering, de ontwikkeling en de uitvoering van een métier-georiënteerd programma en het bevorderen van de samenwerking tussen de visserijsector en wetenschappers door middel van de Visserij Wetenschap Partnerships (VWP).

6.5.5 Een duurzame visserijsector

De visserij heeft diverse crisisjaren gekend waarop de overheid getracht heeft passend te reageren met specifieke maatregelen. Er wordt dan ook gestreefd naar meer duurzaamheid in de Vlaamse visserijsector hetgeen onder andere geassocieerd wordt met investeringen in een verhoogde rentabiliteit, energiebesparende technieken in de ruime zin (o.a. motor, hulpmotor, vistuig, uitrusting, etc.), alternatieve, milieuvriendelijke of meer selectieve visserijtechnieken, sloopprondes om vangstvlootcapaciteit en quota in evenwicht te brengen, nadruk op andere doelsoorten, aanpassingen

in aanlandingsvolumes, verbetering van de kwaliteit van de visproducten, verbeterde arbeidsomstandigheden en veiligheid van de bemanning en de ontwikkeling van een duurzame aquacultuursector in Vlaanderen (*Visserijrapport (VIRA) 2012*²²⁴⁹⁵⁷).

Hieronder worden een aantal initiatieven opgelijst om te komen tot een (meer) duurzame visserijsector:

In het kader van het Europees Visserijfonds (*Verordening 1198/2006*) dient elke lidstaat een nationaal strategisch plan voor de visserijsector op te stellen (*Nationaal Strategisch Plan voor de Belgische visserijsector 2007-2013*¹⁹⁶¹³⁵, *Strategische Milieubeoordeling van het Nationaal Operationeel Plan voor de Belgische visserijsector, 2007 - 2013*¹³¹⁰⁹³ – KB van 18 mei 2008, het *Operationeel Programma in uitvoering van het Nationaal Strategisch Plan voor de Belgische visserijsector 2007-2013*¹⁹⁶¹³⁶). Voor de Belgische visserijsector werden vijf prioritaire zwaartepunten vastgelegd:

- As 1 - Maatregelen voor de aanpassing van de communautaire visserijvloot;
- As 2 - Aquacultuur, binnenvisserij, verwerking en afzet van visserij- en aquacultuurproducten;
- As 3 - Maatregelen van gemeenschappelijk belang;
- As 4 - Duurzame ontwikkeling van visserijgebieden;
- As 5 - Technische bijstand.

Binnen *As 4 (duurzame ontwikkeling van visserijgebieden)* van het nationaal operationeel programma wordt geld vrijgemaakt door het EVF om op lokaal vlak de Belgische zeevisserij te versterken. Hierbij wordt aandacht besteed aan duurzame visserijmethoden, vis en visketenbeheer met aandacht voor kwaliteit, verduurzamen van de markt, meer diversificatie, verbreding en innovatie, alsook aandacht voor o.a. gelijke kansen, economische leefbaarheid en het duurzaam beheer van de kust en het mariene milieu (*ontwikkelingsstrategie EVF As 4 Belgisch Kustgebied, 2011*²¹⁴⁷⁶⁵). De aanbesteding van de middelen wordt beslist en beheerd door de Plaatselijke Groep, een partnerschap bestaande uit een geheel van socio-economische actoren uit de visserijsector, NGOs en overheidsdiensten.

Teneinde de rentabiliteitsproblemen van de vissersvloot het hoofd te kunnen bieden heeft de Vlaamse overheid een *globaal actie- en herstructureringsplan (Task Force Visserij 2006)*¹⁰⁶⁵²⁷ opgesteld, dat via structurele maatregelen een duurzame Vlaamse visserij beoogt. Dit plan kadert onder meer in de Europese *Verordening 744/2008* die toeliet om gedurende een bepaalde periode steun te geven voor de sloop van vissersschepen en verhoogde steun voor modernisering. Deze maatregelen werden medegefinancierd via Vlaamse overheidsmiddelen komende van het FIVA (*FIVA – decreet 13 mei 1997*).

- In 2005 werd het maximale motorvermogen opgetrokken tot 1.200 kW en werden drie vlootsegmenten voorzien. Daarnaast werd de sloop van vaartuigen tijdelijk ondersteund via overheidstussenkomst (*MB van 2 juni 2009* - zie maatschappelijk belang: de Belgische vloot);
- Het aangepaste Vlaamse quotabeleid (in voege sinds 1 februari 2006) moet bijdragen tot een optimale en efficiënte quotabenuutting (meer informatie: *Adriansens 2009*²⁰²⁰⁰⁹);
- Er wordt onderzoek verricht naar alternatieve visserijtechnieken om de overblijvende vaartuigen om te vormen tot een duurzame vloot.

Binnen *ILVO* wordt onderzoek gevoerd naar meer duurzame visserijtechnieken. Zo wordt het ontwerp van de boomkor aangepast teneinde de bodemberoering, de sleepweerstand en zo ook het brandstofverbruik te reduceren (*Depestele et al. 2007*¹²²⁷¹², *Stouten et al. 2007*¹²²⁷⁰⁹). Er worden tevens experimentele aanpassingen aan het vistuig getest om de teruggooi van ondermaatse vis en niet-commerciële organismen tegen te gaan. Er wordt verwacht dat onderzoek naar een verbeterde soort- en lengteselectiviteit in de toekomst noodzakelijk zal blijven door het voorgestelde teruggooiverbod (bv. *Depestele et al. 2011*²¹⁴⁶⁸⁹). Daarnaast wordt eveneens onderzoek verricht naar alternatieve visserijtechnieken zoals onder meer handlijnvisserij, staandewantvisserij, de zogenaamde flyshootvisserij en de gamalenpulsakor ('Hovercran') (*Polet 2004*⁵⁹³⁹⁹, *Van Craeynest 2009*²²⁵³⁹⁰, *Verhaeghe et al. 2011*²⁰⁶¹⁸⁶, *Verschuere et al. 2012*²²⁵³⁵⁵, *Depestele et al. 2012*²¹⁴³⁰³ (*WAKO-II project BELSPO*)).

Vanuit de visserijsector zelf werd een *maatschappelijk convenant voor een duurzame visserij (2011)*²¹⁴⁷⁷⁷ uitgewerkt. Hierbij wordt uitgegaan van drie pijlers: rentabiliteit, zorg voor het milieu en het sociale aspect van de visserij. De Vlaamse Regering heeft een 'Actieplan Selectief Vissen' opgesteld teneinde pro-actief te reageren op een aantal zaken in de komende hervorming van het Visserijbeleid. In dit actieplan worden 10 speerpunten voorgesteld die tot een verduurzaming in de visserij moeten leiden. In het *activiteitenverslag van de rederscentrale 2010 (Wintein & Brouckaert 2011)*²²⁵³⁸⁴ wordt verder verwezen naar een aantal initiatieven met duurzaamheid als doelstelling.

Referentielijst wetgeving

Tabel met de Europese wetgeving. Voor de geconsolideerde teksten van deze wetgeving verwijzen we naar [Eurlex](#).

EUROPESE WETGEVING			
Afkorting (indien beschikbaar)	Titel	Jaar	Nummer
Richtlijnen			
Kaderrichtlijn Water	Richtlijn tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid	2000	60
Kaderrichtlijn Mariene Strategie	Richtlijn tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu (Kaderrichtlijn mariene strategie)	2008	56
Verordeningen			
Gemeenschappelijk Visserijbeleid	Verordening inzake de instandhouding en de duurzame exploitatie van de visbestanden in het kader van het gemeenschappelijk visserijbeleid	2002	2371
	Verordening inzake het Europees Visserijfonds	2006	1198
	Verordening tot instelling van een tijdelijke specifieke actie ter bevordering van de herstructurering van de door de economische crisis getroffen vissersvloeden van de Europese Gemeenschap	2008	744
	Verordening houdende de totstandbrenging van een communautair systeem om illegale, ongemelde en ongereguleerde visserij te voorkomen, tegen te gaan en te beëindigen	2008	1005
	Verordening tot vaststelling van een communautaire controle-regeling die de naleving van de regels van het gemeenschappelijk visserijbeleid moet garanderen	2009	1224
Andere (aanbeveling, communicatie, groenboek, witboek,...)			
	Besluit van de Commissie betreffende de instelling van een Wetenschappelijk, Technisch en Economisch Comité voor de visserij	1993	619
	Mededeling van de commissie (COM): Duurzame ontwikkeling in Europa voor een betere wereld: Een strategie van de Europese Unie voor duurzame ontwikkeling	2001	264
	Mededeling van de commissie (COM): Naar een thematische strategie inzake bodembescherming	2002	179
	Besluit van de raad tot oprichting van regionale adviesraden in het kader van het gemeenschappelijk visserijbeleid	2004	585
	Besluit tot instelling van een Wetenschappelijk, Technisch en Economisch Comité voor de visserij	2005	629
	Groenboek (COM): Hervorming van het gemeenschappelijk visserijbeleid	2009	163
	Werkdocument commissiepersoneel (SEC): Samenvatting van de raadpleging over de hervorming van het gemeenschappelijk visserijbeleid	2010	428
	Mededeling van de commissie (COM): Hervorming van het gemeenschappelijk visserijbeleid	2011	417

Tabel met Belgische en Vlaamse wetgeving. Voor de geconsolideerde teksten van deze wetgeving verwijzen we naar het [Belgisch staatsblad](#) en de [Justel-databanken](#).

BELGISCHE EN VLAAMSE WETGEVING	
Datum wetgeving	Titel
Wetten	
Wet van 19 augustus 1891	Wet betreffende de zeevisserij in de territoriale zee
Wet van 10 oktober 1978	Wet houdende vaststelling van een Belgische visserijzone
Wet van 22 april 1999	Wet betreffende de exclusieve zone van België in de Noordzee.
Koninklijke besluiten	
KB van 14 augustus 1989	Koninklijk besluit tot vaststelling van aanvullende nationale maatregelen voor de instandhouding en het beheer van de visbestanden en voor controle op de visserijactiviteiten
KB van 18 mei 2008	Koninklijk besluit tot vaststelling van het feit dat een beoordeling van de gevolgen op het milieu vereist is voor het nationaal operationeel programma voor de visserijsector en dat een beoordeling van de gevolgen op het milieu niet vereist is voor het nationaal strategisch plan voor de visserijsector
KB van 23 juni 2010	Koninklijk besluit betreffende de mariene strategie voor de Belgische zeegebieden
Decreten	
Decreet van 13 mei 1997	Decreet houdende oprichting van een Financieringsinstrument voor de Vlaamse visserij- en aquacultuursector
Ministeriële besluiten	
MB van 16 december 2005	Ministerieel besluit tot de instelling van een visvergunning en houdende tijdelijke maatregelen voor de uitvoering van de communautaire regeling inzake de instandhouding en de duurzame exploitatie van de visbestanden
MB van 2 juni 2009	Ministerieel besluit tot toekenning van een beëindigingspremie voor de definitieve onttrekking van vissersvaartuigen aan de zeevisserijactiviteit in het kader van een vlootaanpassingsregeling
MB van 21 december 2012	Ministerieel besluit houdende tijdelijke aanvullende maatregelen tot het behoud van de visbestanden in zee